

โครงการวิจัยและพัฒนากระบวนการผลิตและพัฒนาครู โดยบูรณาการแนวคิด จิตตปัญญาศึกษา ระบบพี่เลี้ยง และการวิจัยเป็นฐานของคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มภาคกลางตะวันออก ปีที่ 2*

ทรงศรี ตุ่นทอง¹ วิล ทองแผ่² เนติ เกลยวาทศ³

บุญยานุช เฉวียงหงส์⁴ ลีพร ดาวัน⁵ ณัฐนิชาห์ เสาร์กษา⁶

(วันที่รับบทความ: 25 ตุลาคม 2562; วันที่แก้ไขบทความ: 15 เมษายน 2563; วันที่ตอบรับบทความ: 17 เมษายน 2563)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาการกระบวนการผลิตและพัฒนาครู โดยบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา ระบบพี่เลี้ยงและการวิจัยเป็นฐาน ของคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ และ 2) ศึกษาผลที่เกิดขึ้นจากการใช้กระบวนการผลิตและพัฒนาครู กลุ่มเป้าหมายที่ศึกษา คือ นักศึกษาชั้นปีที่ 5 ปีการศึกษา 2561 มหาวิทยาลัยราชภัฏในกลุ่มภาคกลางตะวันออก จำนวน 234 คน ครูพี่เลี้ยง จำนวน 194 คน และอาจารย์นักวิจัย/อาจารย์เทค จำนวน 36 คน ซึ่งได้มาจากความสมัครใจ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสนทนากลุ่ม การสังเกต การสัมภาษณ์ การสอบถามและการทดสอบ วิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีอุปนัย รวมทั้งหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า

1. กระบวนการผลิตและพัฒนาครู ประกอบด้วย 5 ขั้นตอนคือ 1) การสร้างความตระหนัก 2) การสร้างความรู้ความเข้าใจ 3) การใ้ชนักศึกษา 4) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และ 5) การถอดบทเรียน
2. ผลที่เกิดขึ้นมีดังนี้ 2.1) อาจารย์นักวิจัย/อาจารย์เทค มีความสามารถในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา ระบบพี่เลี้ยงและการวิจัยเป็นฐาน และนิเทศโดยใช้การใ้ชน และ 2.2) นักศึกษามีความรู้ความเข้าใจ CCR มากกว่าร้อยละ 80 มีคุณลักษณะความเป็นครูและมีความสามารถในการวิจัยในชั้นเรียนอยู่ในระดับมาก 2.3) ครูพี่เลี้ยงมีความรู้ความเข้าใจ CCR ร้อยละ 79.17 และมีความสามารถนิเทศโดยใช้การใ้ชน อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: วิจัยและพัฒนา, จิตตปัญญาศึกษา, ระบบพี่เลี้ยง, การวิจัยเป็นฐาน

* บทความวิจัย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี, 2562

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์, คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี, E-mail: toonthong@gmail.com

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์, คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี, E-mail: wilai.pp@gmail.com

³ อาจารย์, คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี, E-mail: neti.chalaywares@gmail.com

⁴ อาจารย์, คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี, E-mail: bunyanuchoi@yahoo.co.th

⁵ อาจารย์, ครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี, E-mail: dawan_973@hotmail.com

⁶ อาจารย์, คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี, E-mail: natnicahm2526@gmail.com

A Research and Development of Teacher Preparation Process and Enhancement by Integrating Contemplative Education, Mentoring and Coaching and Research-based Learning in Rajabhat Universities' Faculties of Education in the Eastern Part of Central Thailand: A Second -Year Project*

Songsri Toontong¹ Wilai Thongpae² Neti Chalaywares³

Bunyanut Chawainghong⁴ Siriporn Dawan⁵ Nutnicha Saoruksa⁶

(Received: October 25, 2019; Revised: April 15, 2020; Accepted: April 17, 2020)

Abstract

This research was aimed to 1) develop teacher preparation process and enhancement by integrating contemplative education, mentoring and coaching and research-based learning in Rajabhat Universities' faculties of education; and 2) examine the outcomes of the study; The target group included volunteers of 234 fifth-year student teachers, 194 mentors and coaches, and 36 instructors, the academic year 2018 in 7 Rajabhat Universities. Data, collected by focus group, observation, interview, questioning and testing, were analyzed in terms of induction, percentage, mean and standard deviation.

Findings revealed that:

1. The teacher preparation process and enhancement consisted of: 1) The building of awareness 2) Development of knowledge 3) The mentoring 4) Knowledge sharing and 5) Lessons learned
2. The outcomes of the study were : 2.1) The instructors were managed learning activities, and supervised learning by using coaching 2.2) The student teachers' learning achievement was over 80% They had qualities of being teachers and were able to classroom action research at a high level. 2.3) The teacher mentors' learning achievement was 79.17% They were able to supervise student teachers by using coaching at a very high level.

Keywords: Contemplative Education, Mentoring and Coaching, Research-based Learning

* Research Article Faculty of Education, Thepsatri Rajabhat University, 2019

¹ Assistant Professor, Faculty of Education, Thepsatri Rajabhat University, E-mail: toonthong@gmail.com

² Assistant Professor, Faculty of Education, Thepsatri Rajabhat University, E-mail: wilai.pp@gmail.com

³ Lecturer, Faculty of Education, Thepsatri Rajabhat University, E-mail: neti.chalaywares@gmail.com

⁴ Lecturer, Faculty of Education, Thepsatri Rajabhat University, E-mail: bunyanuchoil@yahoo.co.th

⁵ Lecturer, Faculty of Education, Thepsatri Rajabhat University, E-mail: dawan_973@hotmail.com

⁶ Lecturer, Faculty of Education, Thepsatri Rajabhat University, E-mail: natnicahm2526@gmail.com

ความสำคัญและปัญหาการวิจัย

พันธกิจหนึ่งของมหาวิทยาลัยราชภัฏคือผลิตและพัฒนาครู มหาวิทยาลัยราชภัฏได้ดำเนินการวิจัยและบริการวิชาการด้านการผลิตและพัฒนาครูอย่างต่อเนื่อง แต่อย่างไรก็ตามหลักสูตรและกระบวนการผลิตครูยังขาดความลุ่มลึกของศาสตร์ที่จำเป็นสำหรับผู้ที่จะประกอบวิชาชีพครู ขาดการปลูกฝังอย่างจริงจัง และต่อเนื่องทั้งด้านคุณค่า คุณธรรมและจิตวิญญาณของความเป็นครู และสถาบันผลิตครูขาดความเป็นองค์รวมในการจัดการเรียนรู้ในสาขาครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ที่จะผลิตครูให้ได้คุณภาพและมาตรฐานที่พึงประสงค์ จึงทำให้ครูไม่สามารถเป็นพลังหลักในการปฏิรูปการศึกษา (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2554) สอดคล้องกับการศึกษาปัญหาการผลิตครู พบว่า ขาดการประสานงานระหว่างผู้ผลิตและผู้ใช้ครู นักศึกษาคูไม่มีคุณลักษณะความเป็นครู สถาบันผลิตครูแต่ละแห่งมีความพร้อมด้านคุณภาพการผลิตครูที่แตกต่างกัน คณาจารย์ในสถาบันผลิตครูเน้นการสอนเทคนิควิธีให้นักศึกษาคูมากกว่ามากกว่าที่จะสอนให้มีแนวคิดทางปรัชญาที่เป็นพื้นฐานของการปรับแนวคิด การสอนยังขาดการพัฒนาส่งเสริมในด้านศักยภาพความเป็นครูมีอาชีพ การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูไม่มีการกำหนดเป้าหมายร่วมกันของสถาบันการผลิตครู มีมาตรฐานและคุณภาพต่างกัน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2558 ; สุวิมล ว่องวานิช และคณะ, 2554)

ที่ประชุมอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏตระหนักถึงความสำคัญของเรื่องนี้จึงได้ทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือระหว่างสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัยและมหาวิทยาลัยราชภัฏ จัดทำโครงการวิจัยและพัฒนากระบวนการผลิตและพัฒนาครู โดยใช้แนวคิดจิตตปัญญาศึกษา (Contemplative Education) ซึ่งเป็นกระบวนการเรียนรู้ด้วยใจอย่างใคร่ครวญ เน้นการพัฒนาด้านในอย่างแท้จริงเพื่อให้เกิดความตระหนักรู้ถึงคุณค่าของสรรพสิ่งโดยปราศจากอคติ (สุนน อมรวิวัฒน์, 2551) แนวคิดการโค้ช (Coaching) เป็นกระบวนการที่ครูเป็นผู้ช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเอง และแลกเปลี่ยนความรู้ ระหว่างครูกับผู้เรียนโดยยึดวัตถุประสงค์ในการเรียนรู้เป็นหลักในการเรียนการสอน วิธีนี้ครูและผู้เรียน จะเรียนรู้ไปด้วยกัน (Wong and Nicotera, 2003) และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน (Research Based Learning)) เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มุ่งให้ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองโดยให้ความสำคัญกับกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยเน้นให้ผู้เรียนได้นำความรู้มาใช้ในการแก้ปัญหา หรือนำมาใช้ในสถานการณ์ที่เป็นจริงได้ โดยได้นำแนวคิดข้างต้นมาเป็นฐานคิดในกระบวนการผลิตนักศึกษาคูของคณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏ และพัฒนาครูในท้องถิ่น โดยมีคณบดีคณะครุศาสตร์แต่ละมหาวิทยาลัยเป็นผู้รับผิดชอบโครงการ มีระยะเวลาในการดำเนินการ 2 ปี ซึ่งในปีที่ 1 มีการส่งเสริมความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับจิตตปัญญาศึกษา การโค้ช และกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐานให้กับกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ อาจารย์ผู้สอนนักศึกษาคู อาจารย์นิเทศก์ และนักศึกษาคูชั้นปีที่ 4 แล้วให้

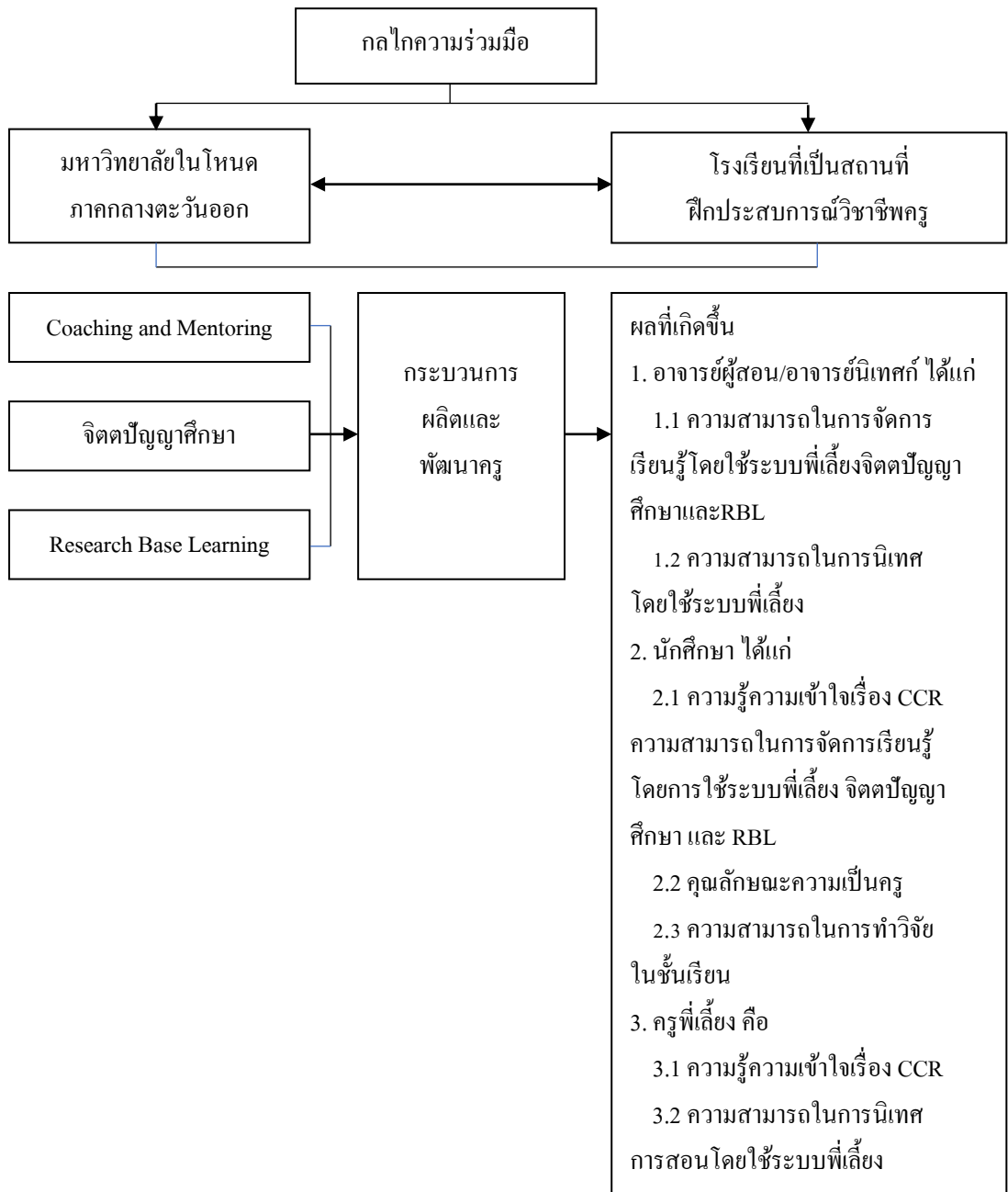
นักศึกษาครูชั้นปีที่ 4 จัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยบูรณาการ แนวคิดจิตปัญญาศึกษา การโค้ช และการวิจัยเป็นฐาน ไปใช้ในโรงเรียนที่ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู แล้วนิเทศโดยใช้การโค้ชของอาจารย์นิเทศก์สำหรับในปีที่ 2 ได้ถอดบทเรียนจากการดำเนินงานในปีที่ 1 ของแต่ละมหาวิทยาลัย พบว่า มหาวิทยาลัยแต่ละแห่งมีการขับเคลื่อนการดำเนินการที่แตกต่างกัน กล่าวคือ บางมหาวิทยาลัยมีการขับเคลื่อนโครงการเห็นผลการเปลี่ยนแปลงในนักศึกษาครูได้แก่ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นการปฏิบัติจริงของผู้เรียนอย่างชัดเจน อาจารย์ผู้สอนเปลี่ยนบทบาทจากผู้สอนเป็นผู้โค้ชและอาจารย์นิเทศก์นิเทศโดยใช้การโค้ช ซึ่งช่วยให้เกิดความร่วมมือในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของนักศึกษาครู แต่บางมหาวิทยาลัยก็มีการขับเคลื่อนโครงการน้อยมากจึงทำให้เห็นการเปลี่ยนแปลงในด้านนักศึกษา อาจารย์ผู้สอนและอาจารย์นิเทศก์น้อยมาก ดังนั้นปีที่ 2 จึงมีการบริหารจัดการโครงการวิจัย โดยที่ประชุมคณบดีคณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏ ได้แบ่งเป็นกลุ่มมหาวิทยาลัย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้กลุ่มมหาวิทยาลัยได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้การขับเคลื่อนโครงการเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการทุกมหาวิทยาลัย โดยได้มีการจัดแบ่งพื้นที่การดำเนินการเป็น 6 กลุ่ม โดยมหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี ได้รับมอบหมายให้เป็นหัวหน้ากลุ่มภาคกลางตะวันออก โดยในกลุ่มภาคกลางตะวันออก มีมหาวิทยาลัยราชภัฏที่เข้าร่วมโครงการจำนวน 7 แห่ง ได้แก่ 1) เทพสตรี 2) พระนคร 3) สวนสุนันทา 4) พระนครศรีอยุธยา 5) วไลยอลงกรณ์ 6) ราชนครินทร์ และ 7) ราไพบรณิ

ดังนั้น มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรีในฐานะโหนดภาคกลางตะวันออก จึงมีบทบาทที่จะประสานงานทำให้เกิดการขับเคลื่อนการดำเนินโครงการพัฒนากระบวนการผลิตและพัฒนาครูโดยบูรณาการแนวคิดจิตปัญญาศึกษา ระบบพี่เลี้ยงและการเป็นวิจัยเป็นฐาน ของแต่ละมหาวิทยาลัย ที่อยู่ในกลุ่มภาคกลางตะวันออกเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของโครงการ ซึ่งจะช่วยให้กระบวนการผลิตนักศึกษาครูและการพัฒนาครูในท้องถิ่นมีคุณภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนากระบวนการผลิตและพัฒนาครูโดยบูรณาการแนวคิดจิตปัญญาศึกษา ระบบพี่เลี้ยงและการเป็นวิจัยเป็นฐานของคณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏ
2. เพื่อศึกษาผลที่เกิดขึ้นจากการใช้กระบวนการผลิตและพัฒนาครู โดยบูรณาการแนวคิดจิตปัญญาศึกษา ระบบพี่เลี้ยงและการวิจัยเป็นฐานของคณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัย ราชภัฏกลุ่มภาคกลางตะวันออก

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัยโครงการวิจัยและพัฒนาระบบและกระบวนการผลิตและพัฒนาครู
โดยบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา ระบบพี่เลี้ยง และการวิจัยเป็นฐาน ปีที่ 2

ระเบียบวิธีวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการดำเนินการวิจัยปีที่ 2 ระหว่างกรกฎาคม 2561 - เมษายน 2562 ได้มีการจัดแบ่งพื้นที่การดำเนินการเป็น 6 โหนด มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี ได้รับมอบหมายให้เป็น หัวหน้าโหนดของกลุ่มภาคกลางตะวันออก ซึ่งมีมหาวิทยาลัยราชภัฏที่เข้าร่วมโครงการ จำนวน 7 แห่ง ได้แก่ 1) เทพสตรี 2) พระนคร 3) สวนสุนันทา 4) พระนครศรีอยุธยา 5) วไลยอลงกรณ์ 6) ราชนครินทร์ และ 7) ราไพพรรณี โดย กลุ่มเป้าหมายที่เข้าร่วมโครงการวิจัยในปีที่ 2 มีจำนวนทั้งสิ้น 464 คน ประกอบด้วยอาจารย์นักวิจัย จำนวน 36 คน นักศึกษา จำนวน 234 คน และครูพี่เลี้ยง จำนวน 194 คน ได้มาจาก 1) ความสมัครใจของนักศึกษา และ 2) การเข้าร่วมตามเกณฑ์ของโครงการ เช่น นักศึกษาที่ฝึกประสบการณ์วิชาชีพขั้นเต็มรูป ในโรงเรียนที่เข้าโครงการร่วมผลิตกับคณะครุศาสตร์

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย 1) การถอดบทเรียน 2) แบบทดสอบความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา ระบบพี่เลี้ยง และการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิจัยเป็นฐาน 3) แบบประเมินคุณลักษณะความเป็นครู 4) แบบวัดความสามารถในการจัดการเรียนรู้โดยบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา ระบบพี่เลี้ยง และการวิจัยเป็นฐาน 5) แบบประเมินความสามารถในการวิจัย 6) แบบสังเกตการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และ 7) แบบสัมภาษณ์การจัดกิจกรรมการเรียนรู้

วิธีการสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ

วัตถุประสงค์	วิธีการ/เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล	การหาคุณภาพเครื่องมือ	ผู้ให้ข้อมูล
1. เพื่อพัฒนากระบวนการผลิตและพัฒนาคู่มือโดยบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา ระบบพี่เลี้ยงและการเป็นวิจัยเป็นฐาน	การถอดบทเรียนการดำเนินการโครงการเพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การดำเนินโครงการของมหาวิทยาลัยในโหนด เครื่องมือคือประเด็นในการถอดบทเรียน	การหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญทางด้าน จิตตปัญญาศึกษา การโค้ชและการเป็นวิจัยเป็นฐานและผู้เชี่ยวชาญด้านการผลิตนักศึกษาคู่มือจำนวน 5 คนพิจารณาความสอดคล้องระหว่างประเด็นในการถอดบทเรียนกับวัตถุประสงค์ของการถอดบทเรียน	ผู้รับผิดชอบโครงการของมหาวิทยาลัยในโหนดได้แก่ คณบดีคณะครุศาสตร์และนักวิจัย

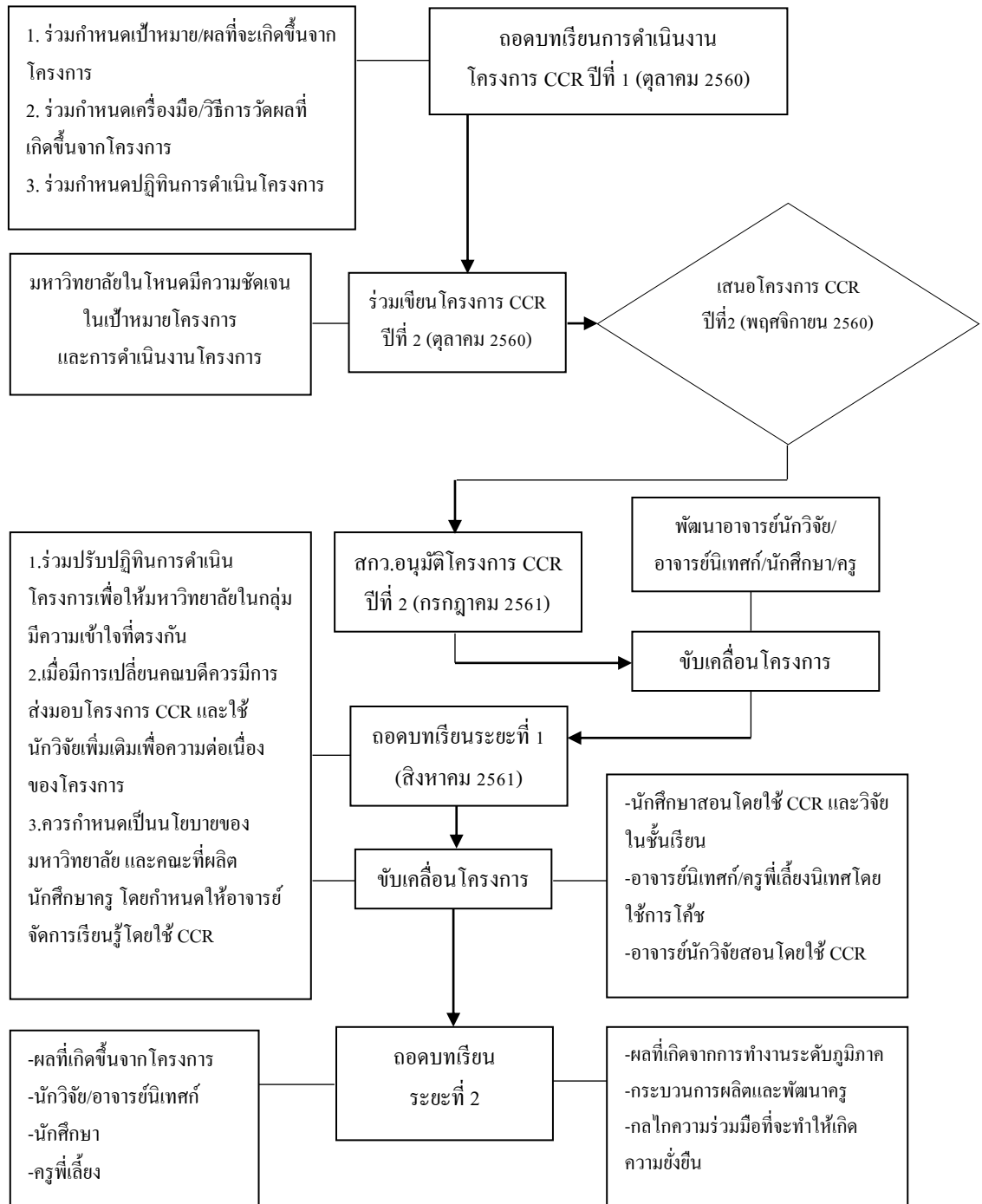
วัตถุประสงค์	วิธีการ/เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล	การหาคุณภาพเครื่องมือ	ผู้ให้ข้อมูล
2. เพื่อศึกษาผลที่เกิดขึ้นจากการใช้กระบวนการผลิตและพัฒนาครู โดยบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา ระบบที่เลี้ยงและการวิจัยเป็นฐาน	- แบบสังเกต แบบสัมภาษณ์ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของอาจารย์นักวิจัย และนักศึกษา - แบบสอบถามการนิเทศ โดยการใช้การโค้ช - แบบทดสอบวัดความรู้ - แบบวัดความสามารถ ในการจัดการเรียนรู้และ ความสามารถในการวิจัย โดยบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา ระบบที่เลี้ยง และการวิจัยเป็นฐาน	การหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญทางด้าน จิตตปัญญาศึกษา การโค้ชและการเป็นวิจัยเป็นฐานและผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน จำนวน 5 คนพิจารณาความสอดคล้องระหว่างประเด็นในการสังเกตและการสอบถามกับวัตถุประสงค์ของการสังเกตและการสอบถามและความสอดคล้องระหว่างวัตถุประสงค์ในการวัดกับประเด็นในการวัด	- อาจารย์นักวิจัย - นักศึกษา - อาจารย์นิเทศก์ - ครูพี่เลี้ยง

ขั้นตอนการวิจัย

ในการดำเนินโครงการของโหนดภาคกลางตะวันออกในปีที่ 2 ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

1. เชิญผู้แทนมหาวิทยาลัยที่อยู่ในกลุ่มภาคกลางตะวันออก เข้าร่วมประชุมเพื่อพิจารณาโครงการวิจัย ปีที่ 2 โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้มหาวิทยาลัยเข้าใจขั้นตอนในการทำงานร่วมกัน
2. พัฒนาเครื่องมือที่ใช้วัดตัวแปรตามร่วมกันในมหาวิทยาลัยที่อยู่ในโหนด
3. ถอดบทเรียนระยะที่ 1 เพื่อศึกษาความก้าวหน้าในการดำเนินงาน รวมทั้งปัญหา/อุปสรรคที่พบ
4. ปรับแผนในการดำเนินงานของแต่ละมหาวิทยาลัยภายในโหนด
5. ถอดบทเรียนระยะที่ 2

ซึ่งกระบวนการในการขับเคลื่อนโครงการของโหนดภาคกลางตะวันออก สามารถสรุปได้ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 การขับเคลื่อนโครงการ CCR ของโหนดภาคกลางตะวันออก

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลการพัฒนาระบบการผลิตและพัฒนาครู ที่ได้จากการถอดบทเรียนของแต่ละมหาวิทยาลัยทั้งก่อน ระหว่าง และหลังการดำเนินงานโดยใช้วิธีการอุปนัย
2. วิเคราะห์ข้อมูลผลที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาระบบการผลิตและพัฒนาครู หากำร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดขึ้น สำหรับข้อมูลเชิงคุณภาพวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีการอุปนัย

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยจากการถอดบทเรียนในการทำงานของมหาวิทยาลัยในโหนดพอสรุปได้ดังนี้

1. กระบวนการผลิตและพัฒนาครูโดยบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา ระบบพี่เลี้ยง และการวิจัยเป็นฐานของคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มภาคกลางตะวันออก ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การสร้างความตระหนักเกี่ยวกับแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา ระบบพี่เลี้ยง และการวิจัยเป็นฐาน แก่อาจารย์นักวิจัย/อาจารย์นิเทศก์ นักศึกษา และครูพี่เลี้ยง โดยให้แต่ละกลุ่มระบุเป้าหมาย คุณลักษณะของคนแห่งศตวรรษที่ 21 และวิธีการสร้างคนแห่งศตวรรษที่ 21 เมื่อกำหนดได้จะเกิดความตระหนักว่าใช้วิธีการจัดการเรียนรู้แบบเดิมไม่ได้ แนวคิดจิตตปัญญาศึกษา การโค้ช และการวิจัยเป็นฐาน จึงเป็นทางเลือกหนึ่งที่จะใช้เป็นวิธีการสร้างคนให้บรรลุเป้าหมาย

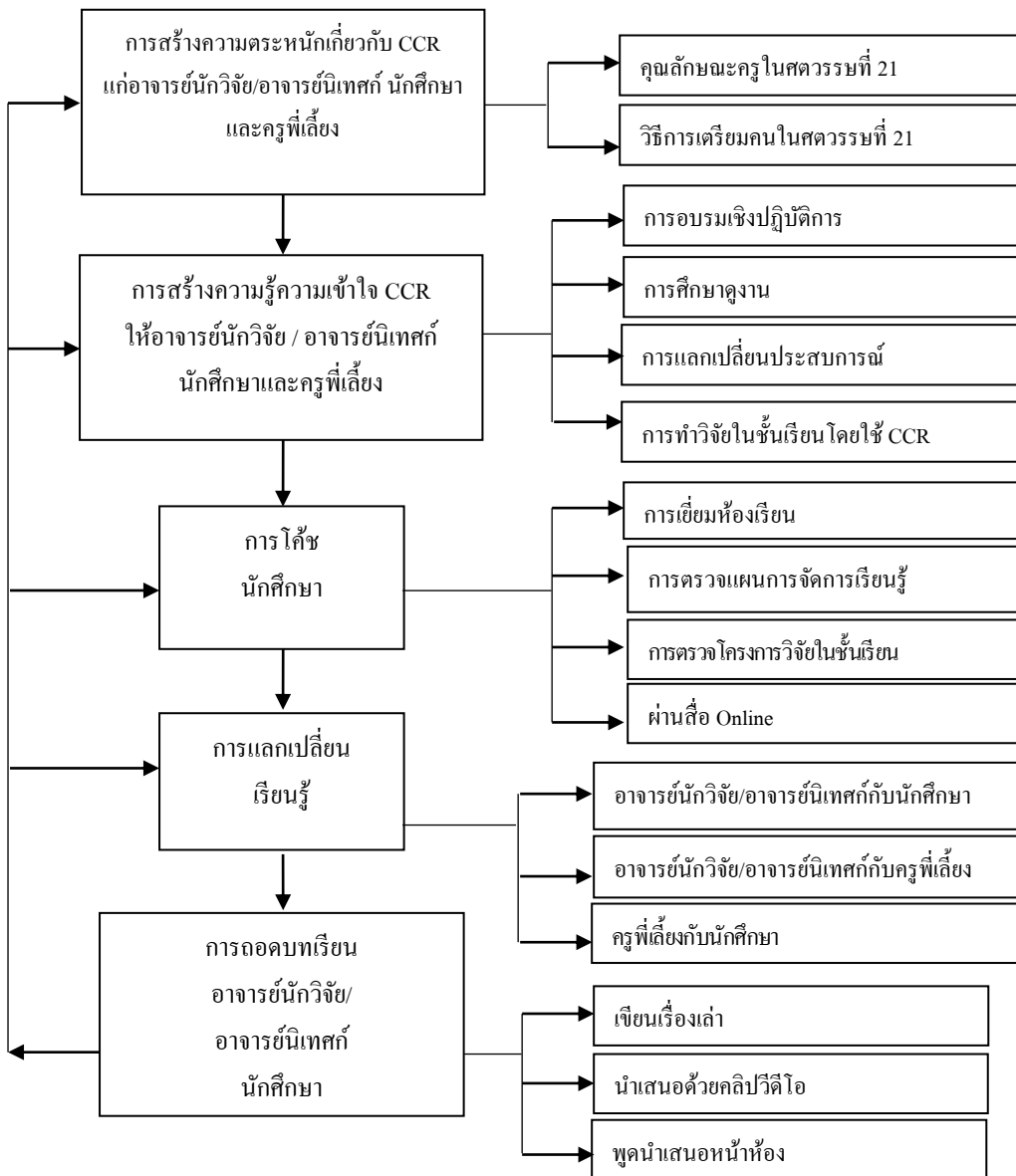
ขั้นตอนที่ 2 การสร้างความรู้ความเข้าใจ เรื่อง จิตตปัญญาศึกษา ระบบพี่เลี้ยงและการวิจัยเป็นฐาน มหาวิทยาลัยในภูมิภาคได้พัฒนาความรู้ความเข้าใจ เรื่อง จิตตปัญญาศึกษา ระบบพี่เลี้ยง และการวิจัยเป็นฐานให้แก่ อาจารย์นักวิจัย/อาจารย์นิเทศก์ และครูพี่เลี้ยง โดยใช้รูปแบบต่าง ๆ เช่น การอบรมเชิงปฏิบัติการ การศึกษาดูงาน และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การทำวิจัยในชั้นเรียนโดยใช้ CCR สำหรับการพัฒนานักศึกษาใช้การอบรมเชิงปฏิบัติการ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการให้คำปรึกษา

ขั้นตอนที่ 3 การโค้ช อาจารย์นักวิจัย/อาจารย์นิเทศก์ได้กำกับติดตามชี้แนะนักศึกษาโดยใช้การโค้ช/ระบบพี่เลี้ยง ขั้นนี้เป็นขั้นที่อาจารย์นักวิจัย/ ครูพี่เลี้ยง ไปนิเทศการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยบูรณาการจิตตปัญญาศึกษา ระบบพี่เลี้ยงและการวิจัยเป็นฐาน โดยใช้คำถามเพื่อทบทวนการทำงานของนักศึกษาว่ามีประเด็นใดบ้างที่นักศึกษาทำได้ดีแล้ว ประเด็นใดที่ต้องปรับปรุงหรือพัฒนา โดยจัดอยู่ในรูปการประชุมหลังจากการโค้ชแต่ละครั้ง เพื่อนำไปสู่การปรับปรุงการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของนักศึกษา

ขั้นตอนที่ 4 การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ มหาวิทยาลัยกลุ่มภาคกลางตะวันออกได้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างอาจารย์นักวิจัย/อาจารย์นิเทศก์ นักศึกษา และครูพี่เลี้ยง ภายหลังจากพัฒนานักศึกษาแล้ว

ขั้นตอนที่ 5 การถอดบทเรียน มหาวิทยาลัยส่วนใหญ่ได้ให้นักศึกษาถอดบทเรียน ประสพการณ์ที่ได้รับจากการเข้าร่วมโครงการทั้งระหว่างและภายหลังโครงการเสร็จสิ้นแล้วด้วยรูปแบบต่าง ๆ เช่น การเขียนเรื่องเล่า นำเสนอโดยการพูด และการทำคลิปนำเสนอ

กระบวนการผลิตและพัฒนาครู โดยบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา ระบบพี่เลี้ยง และการวิจัยเป็นฐาน ในระดับภูมิภาคภาคกลางตะวันออกปีที่ 2 ปรากฏดังภาพที่ 3

ภาพที่ 3 กระบวนการผลิตและพัฒนาครู โดยบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา ระบบพี่เลี้ยงและการวิจัยเป็นฐาน ในระดับภูมิภาคภาคกลางตะวันออกปีที่ 2

2. ผลที่เกิดขึ้นจากการดำเนินโครงการของมหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มภาคกลางตะวันออก

ผลที่เกิดขึ้นจากการดำเนินโครงการเมื่อจำแนกตามกลุ่มเป้าหมาย ดังนี้ 1) อาจารย์นักวิจัย/อาจารย์นิเทศก์ มีความสามารถในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา ระบบพี่เลี้ยง และการวิจัยเป็นฐาน และนิเทศโดยใช้การโค้ช 2) นักศึกษามี 2.1) ความรู้ความเข้าใจ เรื่อง CCR ร้อยละ 80 โดยมีความรู้ ความเข้าใจเรื่อง ระบบพี่เลี้ยงสูงสุด รองลงมาคือเรื่อง การวิจัยเป็นฐานและจิตตปัญญาศึกษาตามลำดับ 2.2) คุณลักษณะความเป็นครู อยู่ในระดับมาก 2.3) ความสามารถในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ CCR อยู่ในระดับมาก 2.4) ความสามารถในการทำวิจัยในชั้นเรียนอยู่ในระดับชำนาญ 3) ครูพี่เลี้ยง มี 3.1) ความรู้ความเข้าใจ เรื่อง CCR ร้อยละ 79.17 โดยมีความรู้ความเข้าใจเรื่อง ระบบพี่เลี้ยงสูงสุด ร้อยละ 87.30 รองลงมาคือเรื่อง การวิจัยเป็นฐาน ร้อยละ 75.20 และ 3. 2) ความสามารถในการนิเทศโดยใช้ระบบพี่เลี้ยงอยู่ในระดับมากที่สุด

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยผู้วิจัยขอสรุปผลการวิจัยมาอภิปรายดังนี้

1. อาจารย์นักวิจัย/อาจารย์นิเทศก์ส่วนใหญ่ มีความสามารถในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ CCR และมีความสามารถในการนิเทศโดยใช้การโค้ชและมีการเปลี่ยนแปลงดังนี้ ใจเย็นและเห็นคุณค่าของตนเองมากขึ้น ดูแลนักศึกษาได้ดีขึ้น ยอมรับในความแตกต่างระหว่างบุคคลมากขึ้น ควบคุมอารมณ์ของตนเองดีขึ้น นอกจากนี้ ยังมั่นใจว่า CCR จะช่วยทำให้นักศึกษาเป็นมืออาชีพได้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะอาจารย์นักวิจัย/อาจารย์นิเทศก์ ส่วนใหญ่ เป็นนักวิจัยชุดเดียวกับปีที่ 1 จึงมีความรู้ความเข้าใจเรื่อง CCR ประกอบกับอาจารย์นักวิจัย/อาจารย์นิเทศก์ส่วนใหญ่ทำวิจัยในชั้นเรียนโดยใช้ CCR และมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้การพัฒนาศึกษาร่วมกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของดวงหทัย โสมไชยวงษ์, และมาเรียม นิลพันธุ์ (2559) ที่พบว่าเงื่อนไขประการหนึ่งที่จะทำให้รูปแบบการสอนโดยใช้การโค้ชไปใช้คือ ครูผู้สอนต้องมีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับการโค้ชและเป็นตัวอย่างที่ดีในการจัดการเรียนรู้

2. นักศึกษามีความรู้ความเข้าใจ เรื่อง จิตตปัญญาศึกษา ระบบพี่เลี้ยง และการวิจัยเป็นฐาน และมีความสามารถในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ CCR ร้อยละค่าเฉลี่ย 79.81 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่ากระบวนการในการพัฒนานักศึกษาได้ใช้การอบรมเชิงปฏิบัติการ การสาธิตการโค้ช การตรวจแผนการสอน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างนักศึกษาและนักศึกษากับอาจารย์ นอกจากนี้ยังให้นักศึกษาได้สาธิตการสอนโดยบูรณาการ CCR ให้นักศึกษาจึงทำให้นักศึกษามีความรู้ความเข้าใจในเรื่อง CCR สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 สอดคล้องกับงานวิจัยของดวงหทัย โสมไชยวงษ์, และมาเรียม นิลพันธุ์ (2559) พบว่าความรู้เกี่ยวกับสมรรถนะครูประถมศึกษาของนักศึกษาวิชาชีพครูหลังเรียนโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นการโค้ชและการดูแลให้คำปรึกษาแนะนำสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และความสามารถในการจัดการเรียนวิชาชีพครูของนักศึกษา

3. คุณลักษณะความเป็นครู ของนักศึกษาอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้ อาจเป็นเพราะว่าจิตตปัญญาเป็นการพัฒนาที่เน้นทางด้านจิตใจควบคู่กับปัญญาโดยมีครูผู้สอนเป็นเพียงผู้โค้ช ให้นักศึกษาได้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ดังนั้นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มุ่งเน้นให้นักศึกษา มีความรู้ความเข้าใจ ด้านคุณธรรม จริยธรรม สำหรับนำไปใช้ในการพัฒนาตนเอง เช่น การคิดก่อนตัดสินใจเลือกทำในสิ่งที่ถูกต้อง การให้เหตุผลเชิงจริยธรรม นอกจากนั้นยังมุ่งฝึกให้นักศึกษาคิดแก้ปัญหาของตนเองโดยจะไม่บอกวิธีการแก้ปัญหา แต่จะตั้งคำถามย้อนกลับ จนทำให้นักศึกษาค้นพบคำตอบหรือทางออกสำหรับปัญหานั้นด้วยตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับหลักการสำคัญของการโค้ชวิถีไทย (Thai Coaching Process) คือ การสนทนาบนฐานสติดีประกอบด้วยความเมตตาและปัญญาใช้สติในการฟังให้เข้าใจอย่างลึกซึ้งและไม่ตัดสินพร้อมกันการใช้คำถามที่ทรงพลังเพื่อช่วยผู้รับการโค้ชเกิดความคิดที่ถูกต้องสามารถกำหนดเป้าหมายได้มีดุลยภาพและชัดเจน สามารถกำจัดสิ่งที่จะเป็นอุปสรรคต่อความสำเร็จออกไปได้จะก่อให้เกิดสร้างจิตกำหนดความคิดใหม่ที่ถูกต้องลงมือปฏิบัติอย่างถูกต้อง โดยมีสติกำกับ เพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงอย่างสมดุลและยั่งยืน (วนิดา พลเดช, 2560)

4. ความสามารถในการทำวิจัยในชั้นเรียนของนักศึกษาอยู่ในระดับชำนาญ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าในการพัฒนานักศึกษาได้มีการวางแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ CCR และตรวจโครงการวิจัยโดยใช้ CCR แล้วใช้การโค้ชในรูปแบบต่างๆ เช่น การเยี่ยมห้องเรียน การใช้สื่อออนไลน์ เพื่อให้นักศึกษาเห็นประเด็นที่ต้องพัฒนาได้ด้วยตนเอง และ นอกจากนั้นได้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างนักศึกษาตนเองซึ่งสอดคล้อง กับงานวิจัยของศศิธร อินดุ่น (2561) ที่พบว่าความรู้ในการทำวิจัยในชั้นเรียนของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูหลังการโค้ชสูงกว่าก่อนการโค้ชอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และความสามารถในการทำวิจัยในชั้นเรียนโดยภาพรวมอยู่ในระดับสูง

5. ครูพี่เลี้ยงมีความรู้ ความเข้าใจเรื่อง CCR มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 91.50 และความสามารถในการนิเทศโดยใช้ระบบพี่เลี้ยงอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าครูพี่เลี้ยงส่วนใหญ่ ได้รับการพัฒนาในเรื่องระบบพี่เลี้ยง เพราะเป็นโครงการที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานีร่วมกับมหาวิทยาลัยราชภัฏ ได้พัฒนาครูในเขตพื้นที่มาแล้ว จึงทำให้มีครูพี่เลี้ยงมีพื้นฐานในเรื่องระบบพี่เลี้ยงมาก่อน ประกอบกับในการพัฒนาครูพี่เลี้ยงครั้งนี้เน้นการปฏิบัติจริงของครูพี่เลี้ยงเพื่อนำความรู้มาใช้ในการแก้ปัญหาหรือนำมาใช้ในการสถานการณ์จริงได้ แล้วนำผลจากการปฏิบัติตามแลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน ซึ่งจะทำให้มีความรู้ความเข้าใจในเรื่อง CCR และสามารถนิเทศโดยใช้การโค้ช

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

จากการดำเนินโครงการฯ ของมหาวิทยาลัยกลุ่มภาคกลางตะวันออกจึง มีข้อเสนอแนะดังนี้

ข้อเสนอแนะต่อคณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏ

ด้านการบริหารจัดการโครงการ

1. ด้วยมีการเปลี่ยนแปลงผู้บริหารในระดับคณะได้แก่ คณบดี จึงทำให้การดำเนินงานขาดความต่อเนื่อง ดังนั้นควรมีการส่งต่องานเพื่อให้มีการดำเนินงานเป็นไปอย่างต่อเนื่อง
2. ควรมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์การวิจัยโดยใช้ CCR ระหว่างนักศึกษา อาจารย์ นักวิจัย/อาจารย์นิเทศก์ ภายในโหนดหรือระหว่างโหนด เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน อันจะนำไปสู่การพัฒนาการดำเนินโครงการให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ด้านอาจารย์นักวิจัย/อาจารย์นิเทศก์

1. คณบดีควรกำหนดเป็นนโยบายให้อาจารย์คณะครุศาสตร์ จัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ CCR และนิเทศโดยใช้การ โค้ช พร้อมทั้งจัดสรรงบประมาณสนับสนุนการวิจัยในชั้นเรียนโดยใช้ CCR เพื่อให้มีการขับเคลื่อนการผลิตและพัฒนาครูทั้งระบบ
2. ด้วยนักศึกษาในมหาวิทยาลัยแห่งนี้พบปัญหาอุปสรรคในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ดังนั้น อาจารย์นักวิจัย/อาจารย์นิเทศก์ ควรตรวจแผนการจัดการเรียนรู้ และการวิจัยในชั้นเรียนของนักศึกษาอย่างสม่ำเสมอเพราะจะช่วยให้ นักศึกษาจัดกิจกรรมการเรียนรู้และวิจัยในชั้นเรียนโดยใช้ CCR ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ด้านนักศึกษา

1. เพื่อจะช่วยให้ นักศึกษาเห็นตัวอย่างและเข้าใจเรื่อง CCR ได้อย่างชัดเจน อาจารย์ผู้สอนควรจะได้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้ CCR
2. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ CCR เป็นเรื่องที่ต้องใช้เวลา และมีสื่อหรือแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย สำหรับใช้เพื่อการสืบค้นของนักเรียน ถ้าไม่สามารถให้นักเรียนเข้าถึงข้อมูลได้ จึงยากที่จะให้นักเรียนค้นพบคำตอบด้วยตนเอง ดังนั้น ควรจะให้นักศึกษา ได้เตรียมการเพื่อแก้ปัญหาดังกล่าว
3. การตั้งคำถามทำให้นักเรียนค้นพบคำตอบด้วยตนเองเป็นทักษะที่ต้องฝึกอย่างมากให้กับนักศึกษา เนื่องจากนักศึกษาส่วนใหญ่จะบอกคำตอบให้นักเรียน ดังนั้นจึงต้องสร้างความตระหนักเห็นความสำคัญของการตั้งคำถาม

ด้านครูพี่เลี้ยง

1. เพื่อให้อาจารย์ นักศึกษาและครูพี่เลี้ยง มีความเข้าใจในการจัดกิจกรรมโดยใช้ CCR ผู้อบรมควรจัดกิจกรรมการฝึกอบรมโดยใช้ CCR ด้วยเพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความรู้ความเข้าใจและสามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะต่อโหนดภาคกลางตะวันออกและโหนดประเทศเพื่อการพัฒนาโครงการ

จากการประชุมระดมความคิดเห็นของอาจารย์นักวิจัยในมหาวิทยาลัยที่อยู่ในกลุ่มภาคกลางตะวันออก มีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ควรมีการกำกับติดตามการดำเนินงานของมหาวิทยาลัยภายใน โหนดเพื่อการดำเนินโครงการ เป็นไปตามระยะเวลาของการวิจัย และควรจัดให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างนักวิจัยแต่ละมหาวิทยาลัย ในโหนดให้มากขึ้น

2. ควรมีการร่วมกันออกแบบ/รูปแบบหรือกระบวนการที่ใช้ในการพัฒนาอาจารย์นักวิจัย/อาจารย์ นิเทศก์ ครูพี่เลี้ยง และนักศึกษา เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาของแต่ละมหาวิทยาลัยกลุ่มภาคกลาง ตะวันออก

3. ควรร่วมกันจัดทำคู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา ระบบ พี่เลี้ยง และการวิจัยเป็นฐาน เพื่อจะได้รูปแบบที่มีคุณภาพสำหรับนำไปใช้ในการพัฒนานักศึกษา

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยติดตามผลว่าอาจารย์นักวิจัย/อาจารย์นิเทศก์จัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ CCR และนิเทศโดยใช้การ โค้ช อยู่หรือไม่

2. ควรมีการวิจัยติดตามผลว่าครูพี่เลี้ยงนิเทศโดยใช้การ โค้ช อยู่หรือไม่

เอกสารอ้างอิง

ดวงหทัย โสมไชยะวงศ์ และมาเรียม นิลพันธุ์. (2559). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นการ โค้ช และการดูแลให้คำปรึกษาแนะนำเพื่อส่งเสริมสมรรถนะครูประถมศึกษาของนักศึกษาวิชาชีพครู. *วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย*, 8(1), 198-213.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, (2554). *ยุทธศาสตร์และมาตรการการปฏิรูปการศึกษาของประเทศ*. กรุงเทพฯ: พรักหวานกราฟฟิค.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, (2558). *สถานภาพการผลิตและพัฒนาครูประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: พรักหวานกราฟฟิค.

วนิดา พลเดช. (2560). ด้นแบบการโค้ชวิถีไทย : ประยุกต์พุทธปรัชญาสู่การโค้ชบนพื้นฐานสติ. *วารสาร สุทธิปริทัศน์*, 31(97), 126-127.

ศศิธร อินต๋น. (2561). ผลของการโค้ชต่อความรู้และความสามารถในการทำวิจัยในชั้นเรียนของนักศึกษา ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู สาขาวิชาการประถมศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่. *วารสาร ศึกษาศาสตร์*, 20(3), 196-199.

สุวิมล ว่องวานิช และคณะ. (2554). นโยบายพัฒนาวิชาชีพครู. *วารสารวิธีวิทยาการวิจัย*, 24(2), 171-172.

สุมน อมรวิวัฒน์. (2551). ชุดโครงการเพิ่มขีดความสามารถของคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์สู่การเป็น สถาบันพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาที่มีความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์. สสส. (อค์ดำเนิน).

Wong, K., & Nicotera, A. (2003). *Enhancing teacher quality : Peer coaching as a professional development strategy preliminary synthesis of the literature*. Vanderbilt University.
